

»Slovenčevemu« grobljanu v nedeljski številki »Slovenca« povemo le to, da ma ne bomo sledili na poti njegove surove rovtarske žurnalistične in da se naša smer ne ravna po političnem vetru. Lepo se mu bodo zahvalili kolegi, da pod svoj spis poln surovih izrazov stavi podpis — »Učitelj«.

— Zborna seja višjega šolskega sveta za mesec maj se je vršila dne 4. t. m. pod predsedstvom dr. Stanka Bevka. Po odobritvi zapisnika zadnje seje je poročal predsednik o važnejših ukrepih višjega šolskega sveta v preteklem mesecu, od katerih omenjamo: Šolski mladini je prepovedano nositi znake društev in organizacij razen odznakov Ferialnega Saveza in Pomladka Rdečega križa. Istotako ni zabranjena nošnja svetinje s svetimi podobami, če niso obenem odznak kakega društva, ki je šolski mladini prepovedano. — Učencem srednjih in osnovnih šol je zabranjeno članstvo in vsakršno sodelovanje pri društvih s kakršnokoli politično smerjo: nihče ne sme biti član »Orjuna«. — Kakor na srednjih šolah se dovolijo tudi na meščanskih šolah ponavljajni izpiti iz dveh predmetov. — Uredilo se je vprašanje domačih pismenih nalog na osnovnih šolah z nerazdeljenim poukom. — Izdala so se navodila za postopek pri disciplinarnih preiskavah. — Pomožne učne osebe morajo napraviti usposobljenostni izpit, če služujejo nad 3 leta. — Nato sta poročala nadzornika za srednje šole o prošnjah za razpisane profesorske službe na srednjih šolah in učiteljskih v Sloveniji. Sestavili so se trojedni predlogi za imenovanja. Razpisanih je bilo 54 učnih mest: za 21 služb ni bilo proslincev ali pa so bili nezadostno usposobljeni, tako da so se mogli staviti le za 33 služb namestitveni predlogi. — Poročevalca za osnovne šole sta poročala o bolezenskih dopustih osnovnošolskega učiteljstva. O postopku pri reševanju prošni za dopuste se je vnela daljša debata, sklepanje pa preloži na eno prihodnjih sej. — Za nadučiteljico na dekliški osnovni šoli na Jesenicah se je imenovala Ema Pibrovčeva. — Potem se je izvedlo pet disciplinarnih slučajev osnovnošolskega učiteljstva, ena disciplinarna zadeva pa se je zaradi nadaljnjih poizvedb odstavila z dnevnega spreda. — Končno so se sprejeli predlogi upravnogospodarskega poročevalca glede priziva neke občine proti izvršenemu preložitju glede preureditve okoliša šolske občine Ravne, sistemiziranja drugega katetskakega mesta v Murski Soboti in 13 upokožitev učnih oseb na osnovnih šolah.

— K knjževni tomboli Jugoslovenske Matice, Književna tombola, ki nam jo časopisje napoveduje, pomeni za nas Slovence kulturno manifestacijo prvega reda. Danes, ko je človeško življenje postalo tako ostro suho in mrzlo, tako rabimo glasov, ki nas spominjajo na one čase ko je imelo življenje še milejše robove. Kot takrat, ko so slovenske žene pobirale od hiše do hiše podpise za majsko deklaracijo, tako mora tudi uspeh te književne tombole biti historičen dokument naše narodne zavednosti. Dne 25. maja se bo slovenski narod zbral k svoji priljubljeni družinski igri igral bo za knjige. Zavedajmo se, da to ni običajna prireditve, katere namen je samo gmotnega značaja. Večjo korist bo imela Jugoslovenska Matica od številu udeležencev, kajti lahko bomo rekli: »Toliko in toliko tisoč sočutnih rok je deklariralo s svojo udeležbo pri tej prireditvi vojno poravnati mednarodno krivico ki se nam je zgodila, podpisom mirovne pogodbe. Mi nečemo ljudstva vabiti z migljajem na dobitke, tudi če bi teh ne bilo, bi morala slična akcija uspeti. Apel na narod, kadar ga je pozvala Jugoslovenska Matica, ni bil nikdar zaman. Jugoslovenska Matica je društvo, ki ima svoje bivališče nad oblaki političnega življenja. Viharji strankarskega gibanja jo ne zadevajo. V tem je njena moralna sila in njena upravičenost pozivljati narod na kulturni davek, ki mu ga dolguje. Obračamo se sedaj na slovensko učiteljstvo s pozivom na njih kulturno in nacionalno poslanstvo med narodom, s katerim naj podpo našo tombolsko prireditev. Le potom učiteljstva more stopiti naša Matica v tesen stik z ljudstvom, le potom učiteljstva mu moremo povedati, da gre za velike stvari. Zaupamo in prepuščamo učiteljstvu nalogo pripeljati književno tombolo na dežel do velikega uspeha. Jugoslovenska Matica zasleduje pa še drug namen. Književna prireditve našega društva naj bo poizkusna mobilizacija narodnih sil, naj bo hrbenica, okoli katere se bo sedaj v pomladnih dneh Jugoslovenska Matica na novo razvila, na novo razcvetela v

drevo tako veliko, kot še nikdar poprej. Če nam slovensko učiteljstvo pripomore s svojo udeležbo tudi pri tem našem namenu, nam je uspeh že zagotovljen. Zato kličemo pionirski prosvetnega dela: »Na delo za Književno tombolo Jugoslovenske Matice!«

— Poziv učiteljstva na orožne vaje. Kakor razglasa vojaška oblast se imajo s 1. julijem vpoklicati na dvomesečno orožno vajo učitelji, rojeni leta 1895. in mlajši, ki so odslužili svoj kadetski rok in napravili izpit za rezervne oficirje v bivši avstro-ogrski vojski. Dokumente o oficirskem izpitu je poslati ali jih pa osebno prinesiti do konca meseca maja na komando vojnega okrožja. Na dvomesečno orožno vajo v svrhu pridobitve oficirskega čina bodo vpoklicani samo oni, ki bodo predložili omenjene dokumente do določenega termina. V nasprotnem slučaju bodo morali odslužiti svoj kadetski rok kot ostali vojaški obvezniki.

— Učenci in učence ljudske šole v Grizah pri Celju so poslali za pirhe neodrešenim bratom onkraj meje 453 Din 25 par.

— Sv. Križ pri Litji. Tukajšnje učiteljstvo je zbralo pri šolski mladini znesek 265 Din, 1100 znamk za Jugoslovensko Matico kot skromen prispevek za letošnje velikonočne pirhe neodrešenim bratom in sestricam onkraj meje. Čast zavedni mladini!

— Zadnja moja prošnja do tovarišev je imela popoln uspeh. Posredovali ste pri trgovcih. Dve nadarjeni in marljivi deklici sta dobili v trgovinah zelo dobro službo. Zadovoljna sta trgovca, zadovoljni deklici. V svojem imenu revnih, sedaj preskrbljenih deklic, sprejmite za človekoljubno delo iskreno zahvalo! — Imam še eno prošnjo. V šesti razred tukajšnje šole zahaja deklica (dobra računicarica), ki želi vstopiti kot vajenka v trgovino, da prej ali slej otvori sama na očetovem domu trgovino, najraje z mešanim blagom. Po končanji šoli, 15. julija bi lahko takoj vstopila. Starši napredni in poštenjari! Zonet Vas prosim za posredovanje. Pokažimo narodu, da mu želimo dobro da čutimo z njim. — Šolski vodja: B. Andoljšek, Litija.

Naša kulturna organizacija.

—ko Ped. did. krožek v Mariboru. Kar eden ne zmore, to jih zmore več! Tako je sodila majhna četica mariborskih učiteljev in učiteljic, ko si je ustanovila koncem februarja v okvirju ped. did. kr. »delovno združenje«. Namen mu je: 1. Skupno proučevanje vseh panog pedagogike. 2. Kritično razmišljanje novih stremenj. 3. Skupno proučevanje važnejših poglavij iz šolskega dela. 4. Skupno pripravljane predavanj za redne krožkov sestance. — Tedensko dve uri žrtvuje četica skupnemu delu. Da se upozna s sistemom pedagogike, predeluje sedaj iz skript, prof. dr. Matičevića (ped. vis. šola v Zagrebu) teorijsko pedagogiko. Preko nekaj večji del, spominskih izrazov prodira s tem predavanjem v bistvo pedagogike, vidi razvojni in bistvo pedagogike, vidi razvojnih nebroj vzlov in spoznava veličastno zgradbo pedagoške vede. In da bi jih slišali, kako ob razmišljanju posameznih odstavkov v s a k d o dodaje iz svojih izkušni kako se krešejo misli ob misli, dokler se ne izkristalizira na vendar rezultat, ki zadovoljuje večino in ki utegne roditi napredek v šoli. — Prihodnji tema je »pedopsihologija« in »telesni ter duševni razvoj šoloobveznega otroka«. Lepa, in jo člani že študirajo. — Želimo le, da člani delovnega združenja vztrajajo na započetem delu v dobrobit šolstvu in stanu, da jih pristopi še mnogo k aktivnemu sodelovanju.

Naša samoizobrazba.

—s »O zgodovini Slovenjgradca«, predaval pri Učiteljskem društvu za slovenjgraški okraj dne 8. februarja 1923 tov. Schechel.

—s »O slovnici v ljudski šoli«, predaval pri Šega Ivan.

—s »O nadzorstvu otrok v odmorih«, predaval pri Radovljiskem uč. dr. dne 3. marca 1923 tov. Drago Hude.

—s »O etiki kot vedi«, predaval dne 10. marca 1923 pri okrajnem učiteljskem društvu za ljubljansko okolico vseučiliški profesor dr. Veber.

—s »Samouprava v šoli«, predaval pri Ptuisem učiteljskem društvu, 11. januarja 1923 tov. Grögi Feliks.

—s »Učiteljevo delo«, predaval pri Smarsko-rogasem uč. društvu dne 10. marca 1923 tov. Šumer: 1. Šolsko delo je obilno. Radi ljudske

sodbe mora učitelj paziti na delo, ki ga ljudstvo dočim naj bo metoda poučevanja prosta. Razen popravljanja nalog so šolsko delo učila in pr. zbirke zgodovinskih, zemljepisnih in narodnokolišnih razglednic in kart, nadalje zbirke hroščev, metuljev, semen in umetnih gnojil istotako napisi in celo nagačene živali, ki nam jih pripravila za male izdatke v kratkem času »Tvorница učil v Ljubljani«. Šolsko vodstvo daje tudi obilo dela, zlasti radi točnega reševanja vlog in prošni ne-šolskih uradov. Delo v v šolskem vrtu smatrajo jasanti kot učiteljevo sportno razvedrilo. A sadonosnik, matičnjak, vinograd, trsnica, drevesnica, čebelnjak in zelenjad daje preobilo opravka učiteljevi energiji. Posebno koristno je delo učitelja v tajništvu kraljevega šolskega sveta. 2. Delo za organizacijo, ki nam je edina opora in zaslomba, naj bo složno. Že prijava novoudruženca mora biti samolastna, da pokaže edinstvo in trdnost uni-jo, ki veje v naših vrstah. Gmotno delo za organizacijo obstoja v točnem plačevanju društevne, v prostovoljnih prispevkih za učiteljski sklad in v podpiranju učiteljskogospodarskih podjetij, kakor učil. tiskarne, učiteljski konvikt, tvornica učil i. dr. Duševno delo pa se kaže z udeleževanjem skupščin in konferenc ter z objektivnim dopisovanjem v stanovskih listih. 3. Izvenšolsko delo učitelja je ogromno. Gospodarska panoga tega delovanja je večinoma borna, a tem obsežnejša in važnejša je kulturna panoga, ki zaposluje učitelja v javnih knjižnicah, telovadnicah, čitalnicah in v drugih društvih. Mnogo dela in truda mu dajo gled. predstave, pev. zbori, organizatorstvo in tudi občinsko tajništvo. Javnega političnega dela pa naj se nihče ne udeležuje. Edino, kar nas dela močne in ugledne, je sloga. To so pokazale vzgledne volitve v višji šolski svet. Tu se je pokazala naša edinstvo. Zato uveljavljamo vedno in vsepovsod znan rek: Vsi za enega, eden za vse! — Tovariši Volavšek in Zidar sta z dokazi negirala sprejem organizatorstva, kajti učitelj-organizant je le hlapec cerkovnika in duhovnika. Pod nobenim pogojem naj ne sprejme učitelj suženskih orgel.

—s »O ustanavljanju mladinskih kmetijskih klubov« predaval pri Celjskem učiteljskem društvu dne 10. marca 1923 inž. L a h.

—s »O popravljanju zvezkov med učnim časom ter izven učnega časa«, predaval pri Celjskem učiteljskem društvu dne 10. marca 1923 tov. Petrovič.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. Vitomilova železnica. Spisal Jos'p Korban, nadučitelj v Gornjem gradu. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena okusno vezani knjigi 14 Din.

—kpl. Jos. Zupanc: »Konserviranje sadja in vsakovrstne povrtnine za domačo uporabo«. Cena 15 Din po pošti 16 Din ter se proti gotovemu vplačilu naroča na naslov: Josip Zupanc, okr. ekonom v Ptuj. Na naročila brez vplačila se ne ozira. Položnice so na razpolago.

Književnost in umetnost.

—k Vitomilova železnica. Spisal Jos'p Korban, nadučitelj v Gornjem gradu. Vsebine: Naša Majdica. — Majdica se dolgočasi. — »Vitomil naj pride...« — »Železnico napravite, pa pridemo«. »Ju-huhu! Kolodvor že imamo!« — Gospod inženir pride... — Gospod inženir se loti dela. — Gospod inženir prejme plačilo. — Sitnosti in težave inženirjevega pomagača. — Gospod nadgobar. — Gospod Andrej. — Gospod Andrej pripoveduje. — Skalariev Tonček dobi novega delodajalca. — Tončekov delodajalec se ponesreči. — S pticami selivkami. — Toplo priporočamo za vse šolarske knjižnice.

—k Jos. Zupanc: »Konserviranje sadja in vsakovrstne povrtnine za domačo uporabo«. Knjižica pod tem naslovom je izšla sedaj že v 4 natisu, kar gotovo govori za njeno potrebo in praktičnost. Na menji je, da razširja spoznavanje raznih načinov konserviranja in uporabe sadja in povrtnin, upošteva pa predvsem one načine, potom katerih je mogoče v kratkem času in z malimi sredstvi konservirati velike množice ter tako oskrbeti gospodinjstvo s svežimi živili v dobi, ko teh v naravi ni mogoče dobiti. V potrebo racionalnega konserviranja nas uvaža polnuden pouk o bakterijah in njihovi kvarljivosti nadalje najdeš v I. delu knjižice vsa potrebna navodila o sušenju sadja ki ga pisec po pravici smatra za najvažnejši način njegovega konserviranja in o vkuhanju sadja, o napravljanju sadnih kompotov, sokov, odcedkov ter neopojnih sadnih pijač, o prirejanju sadnih zdrizov (želej) in moze, sadnih pašt in sadnih sirov, raznih jagodnih vin in sadnih likerih. Poučuje nas torej o najraznovrstnejšem v vsakem gospodinjstvu možnem uporabljanju sadja, ki pri nas še dolgo ni tako, kakor bi si ga iz narodnogospodarskih ozirov smeli želeli. Pri oddelku o sadjevcu in hruševcu nas seznanja pisec z razumnim ravnanjem pri napravljanju te zdrave pijače, govori pa tudi o njenih napakah ter o njihovi odpravi, oziroma preprečenju. I. del zaključuje praktično navodilo o pripravljaniu sadnega kisa za dom in prodajo. Vsi mnogoštevilni recepti v knjigi so pre-

izkušeni in prirejeni tako, da se sadnokonserviranje izvršuje po njih ob najnižje mogočih izdatkih: iz istega vzroka razkazuje pisec razno uporabo sadja pri drugih narodih med prostim ljudstvom ki gotovo stremi po dobri kvantiteti in kvaliteti, skuša pa to doseči z najbolj omejenimi stroški. — Isto načelo opazujemo v II. delu ki govori o konserviranju povrtnin, in sicer o konserviranju v patentovanih steklenicah, v kislu ali v soli. Pri tem se ne obrača le na manj znano ali vsaj v kmetijskih gospodinjstvih manj navadno vkuhanje v konservnih in navadnih steklenicah, marveč daje tudi podrobna praktična navodila za obče udomačeno kisanje zelja in repe. — Kot dodatek zaključuje knjigo navodilo o konserviranju mesnih jedil, v patentiranih kozarcih, ki je posebno priljubeno v odleznih krajih, kjer je inteligenca, n. pr. učiteljstvo pogosto prisiljeno klicati na pomoč oblasti, da dobi slabo a drago hrano v vaški gostilni. — Radi te tako raznovrstne praktične vsebine smo prepričani, da se ob knjigi ne bodo spodtikali niti najhujši protialkoholiki ker vsebuje recepte in navodila za napravljanje alkoholnih sadnih izdelkov: saj po drugi strani njim samim nudi dovolj navodil za brezalkoholno uporabo sadja. — Knjigo ki je pisana poljudno, preprosto in vseskozi lahko umljivo, prav toplo priporočamo našim gospodinjam, gospodinjiskim šolam in tečajem, kakor tudi učiteljstvu osnovnih in meščanskih šol, ki umeva svoje naloge v narodnogospodarskem delu med ljudstvom tudi v racionalnogospodarskem oziru.

—k Srpski Književni Glasnik od. 1. V. 1923. Nova Serija Knj. IX. br. 1, ima sledeči sadržaj: Crvene magle, odlomak iz romana Drag. Vasij: Osveta, pri-povetka, A. Lavdan: Pesma Putnika, pesma, G. Krkdec: Serafina, pesma H. Hajne: Vetrarovičeve binske scene, Dr. P. Kolendić: O filozofiji i filozofiranju (I.) P. Slankamenac: O Gogolju, J. Prodanović: Umetnički pregled: Pozorišni pregled: Ekonomski pregled: Politički pregled: Ocene i prikazi: Beleške. Stev. 1089.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolski odri in pevski zbori.

—po Ponikva ob juž. žel. Šolska mladina naše šole je priredila v nedeljo, 22. in 29. aprila svojo šolsko prireditev z igro »Šivilja Klara« deklamacijami in petjem. — Igro je prav vestno naučila gđ. Vošniakova, ostalo učiteljstvo pa je pridno pomagalo. — Občinstvu so posebno prijale okusno in bajno opravljene vile in palčki ter čarobajna razsvetljava posameznih prizorov. — Otroci so igrali s temperamentom ter so bili v svojih vlogah zelo sigurni. Tudi uprizorjena pesem »Ciciban in čebelica« je izzvala obilo veselja med gledalci. — Splošno se mora priznati, da je izpadla vsa prireditve prav srečno in v občo zadovoljnost občinstva, ki je obakrat napolnilo razred. — Tako moralčen kakor tudi gmoten uspeh je bil prav dober. — Čisti dobiček je namenjen revni šolski deci in pa, da si nabavi šola lasten oder, ker izposojevati si vedno istega, napravlja preveč neprimlik. — Sološna sodba prireditve pa je bila da je posebno gđ. Vošniakova lahko zadovoljna z uspehi svojega truda.

Naša gospodarska organizacija.

—g Članarina in darila za Učiteljski konvikt. Tov. Trobei Matija, učitelj na Barju, 10 Din.

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj priredi svoj majniški izlet v soboto, dne 21. maja t. l. v Teharje. Ob 10. uri dopoldan zborovanje v ondolni šoli po sledečem vzporedju. I. Zapisnik. II. Društvene in stanovske zadeve. III. Ustanovitve podružnice »Ferialnega Saveza«. IV. Slučajnosti in predlogi. V. Vprašalna škrinjica. VI. »O teharskih plemičih« predava tovariš Gosak. Po zborovanju izlet v Bukovžlak k Sodinu. Zaradi obeda naj se udeleženci zglasijo do 8. maja pri šolskem vodstvu Teharje pošta Štore. (Pevci in pevke prinesite Mohorjevo pesmarico s seboj). K polnoštevilni udeležbi vabi — odbor.